

A kiállított *D[rasche] H[enrik]* jelzésű, címeres téglát az Akadémia székházának pincéjéből bontották ki a Krúdy-terem kialakítása során, 2008-ban. Ebből nem következik, hogy az épület más részeit is feltétlenül a gyár termékeiből emelték. Mindenesetre fennmaradt a cégnek a szállításokra kiírt versenyfelhívásra⁴ 1860. december 30-án tett ajánlata, amelyben 1861-ben és 1862-ben másfél-másfél millió téгла szállítására vállalkoztak, az építkezés helyére szállítva ezer darabonként 20 osztrák forintért. A cég még mindig az akkor már elhunyt Miesbach nevével jelezte magát; a levél aláírója Gustav Drasche volt.⁵

Az épület 1867. október 30-án kelt építési és bútorozási (egyfajta végelszámolási) költségkimutatásában téglavásárlásra vonatkozóan egyébként nem található adat, viszont a fennmaradt számlák szerint a gyár 71 000, majd még 1000 tetőcserepet szállított a székház számára, és a szállítmányokért összesen 1511 forintot kapott.⁶

Az építkezés kezdete előtti anyagbeszerzési kísérletekre azonban találhatók adatok az akadémiai iratok közt. Gróf Dessewffy Emil, az Akadémia elnöke 1860. november 17-én levélben fordult Tóth Lőrinc pénztárnokhoz, hogy az anyagszállításokra vonatkozó szerződések megkötése érdekében kérjen be ajánlatokat.⁷ Egy másik, 1861. szeptember 11-én írt levelében pedig utasította a pénztárnokot, hogy a Luczenbacher Pálnak – aki Szobon a 19. század közepe után előbb mészkőbányát, majd téglagyárat létesített⁸ – nyilván előlegként korábban kifizetett 10 000 forintot, szerződésbontást követően, kérje vissza, mivel „az ő téglái bennünket nem fognak kielégíteni – az ő téglavető helyei és földje oly és annyi téglák vetésére, mint nekünk kelleni fognak, nem alkalmasak. [...] A’ mint a’ dolgokkal bővebben megismerkedtem, meggyőződtem, hogy a’ szerződés nekünk csak bajt csinálna, mert az építőmester kezében kell lenni a téglaszállításnak, és ő reá kell bízni, hogy azzal és úgy szerződjk, mint legjobbnak látja.”⁹ Az elnöknek ugyancsak a pénztárnokhoz 1862. március 20-án intézett levele szerint az ügy még mindig függőben volt, de már nem a Luczenbacherrel kötött *contractus* felbontása, hanem 10 000 forint értékben téglák leszállítása volt napirenden.¹⁰ Ezeket az építkezést megkezdő Diescher József építőmesternek kellett átvennie; emellett szó van arról is, hogy a Holzspach Antallal kötött szerződés alapján mészkő szállítására már korábban sor került¹¹ (mészkőbányája mellett a férfi 1855 táján egyébként téglavetőt is alapított az óbudai Szépvölgyben vezető út északi oldalán¹²).

1 Merk 1966; Lővei 1991: 37–38; Lővei 2002: 232, 236; Kádár 2005: 55–61, 64.

2 Kádár 2005: 59.

3 Kádár 2005: 56, 64.

4 Többek között három és fél millió faltéglára vonatkozóan: Szállítási hirdetmény épületszerek iránt, *Pesti Hírnök*, 1860. december 11. (1. évf., 225. sz.), [4.]; MTA KIK KRKGy, K 1273/3a–43/a; Török–Burján 2015: 6; Burján–Török 2016: 192.

5 MTA KIK KRKGy, K 1272/2–22.

6 MTA KIK KRKGy, K 1273/3b–852, 944.

7 Dessewffy Emil levele Tóth Lőrincnek, Pozsony, 1860. november 17. MTA KIK KRKGy, Tört. 4-rét 256.

8 Menyhárt 2010: 14.

9 Dessewffy Emil levele Tóth Lőrincnek, [hely nélkül], 1861. szeptember 11. MTA KIK KRKGy, Tört. 4-rét 256.

10 Dessewffy Emil levele Tóth Lőrincnek, Pozsony, 1862. március 20. MTA KIK KRKGy, Tört. 4-rét 256.

11 Burján–Török 2016: 192–193.

12 Kádár 2010: 68–74.

L. P.–B. É.

CONSTRUCTIO 11

Josef Gasser: Hét, az Akadémia palotája számára készítendő szobor költségtervezete, illetve munkái jegyzéke, Bécs, 1862. június 22. 2 dokumentum, 8 fol. német autográf, toll, papír, 356 × 219 mm

MTA Könyvtár és Információs Központ Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye, K 1273/2–40

Josef Gasser (1816–1900) osztrák szobrász – az idős Széchenyi büsztjét készítő Hans (Hanns) Gasser testvére – 1862 nyarán küldte el hét nagyméretű, homokkőből készítendő szobor kivitelezésére vonatkozó kalkulációját az építési bizottságnak, amelyhez csatolta addigi munkáinak listáját is. Gasserre mint kiváló – és akkoriban épp Pesten tartózkodó – művészre Szkalnitzky hívta fel Dessewffy figyelmét 1862. május 27-én írott levelében. A Gasser által küldött költségtervezet már valószínűleg az építési bizottság megkeresésére adott válasz volt. A dokumentumból sajnos nem derül ki, hogy milyen típusú szobrok elkészítésére vállalkozott volna Gasser („7 Statuen von 12’ höhe”); azok mindenesetre 8400 guldenbe (*Gulden österreichische Währung*) kerültek volna (a szállítás és a felállítás költségei ehhez adódtak), és ezt az összeget feltehetően sokallta az építési bizottság.

Gasser csatolta 1844-től 1862-ig elkészült munkáinak jegyzékét is, amelyből a potenciális megrendelő jól láthatta, hogy a szobrász alkalmas a legkülönfélébb témáknak a legkülönfélébb anyagokból való kifejtésére. A dél-tiroli származású művész a bécsi akadémián folytatott tanulmányai után négy évig Rómában képezte magát. A speyeri dóm számára készített munkái után főként bécsi, illetve tiroli megrendelőknek dolgozott. A Gasser által összeállított lista azért is érdekes dokumentum, mert szerzője közölte a szobrok megrendelőjét és – amennyiben tudomása volt róla – akkori tulajdonosát is.

U. B.

CONSTRUCTIO 13.1

Ismeretlen fényképész: Az épülő akadémiai palota a beállványozott rizalittal, 1864

Fénykép, 64 × 104 mm

Budapesti Történeti Múzeum Kiscelli Múzeum,

Fényképgyűjtemény, ltsz. 32.787

